

Waar op letten bij composteren?

Bij composteren moet je veel keuzes maken. Denk bijvoorbeeld aan de materiaalkeuze, toevoeging van vocht, hoe vaak omzetten en hoe lang composteren. In de loop der jaren ontwikkel je gelukkig een gevoel voor wat goed en minder goed is. Maar belangrijk is: blijven kijken naar de grondstoffen en de compost. Zelfs bij grote composteerbedrijven wordt weinig gewerkt met metingen en tabellen. Een ervaren composteerder beoordeelt visueel de beschikbare grondstoffen en kiest de mengverhoudingen.

Alles draait om lucht

Zodra je start met composteren, moet je letten op de mengverhoudingen van de grondstoffen en op het vochtgehalte. Daarna is het belangrijkste aandachtspunt lucht, ofwel zuurstof. Er kan te weinig lucht zijn omdat de hoop te nat is. Je zou dan droog materiaal kunnen bijmengen of wat vaker kunnen omzetten. Een andere reden voor te weinig lucht kan zijn te weinig structuurvormende materialen. Er kan ook teveel lucht zijn waardoor de hoop te droog en te heet wordt. Dan zou je bijvoorbeeld water kunnen toevoegen.

Moet de hoop 60 °C bereiken?

Vaak wordt het behalen van een temperatuur van 60 °C gedurende tenminste enkele dagen als ideaal gezien. De meeste plantenziekten en onkruidzaden zijn dan onschadelijk gemaakt. Toch zijn er redenen om de temperatuur lager te houden. Bij 60 °C ben je de hoop aan het pasteuriseren en dood je vrijwel alle leven. Bij een lagere temperatuur blijf je in het gebied van levensprocessen die meer bodemvriendelijk zijn. Maak voor materiaal met plantenziekten een speciale hoop. Van belang is dat er stabiele humusachtige verbindingen worden gevormd. Dat gebeurt door bacteriën en schimmels, vooral ook in het darmkanaal van aaltjes, mijten, springstaarten en regenwormen. Die humusproductie gaat het >

Mengverhoudingen

De mengverhoudingen zijn belangrijk want de organismen in de hoop hebben eten en lucht nodig. Eten halen ze uit de mest en eiwitrijke (stikstofrijke) plantenresten zoals blad en gras. Lucht komt in de hoop door structuurrijk materiaal, koolstofrijke materialen als stro en houtig materiaal.

Op het biologisch-dynamische landbouwbedrijf Ter Mee, onderdeel van Loverendale op Walcheren was er fruitteelt en een kippenhouderij. Voor de Tweede Wereldoorlog ontdekte men al dat snoeihout van fruitbomen moeilijk te composteren is, maar mengen met kippenmest gaf een compost die veel overeenkomsten had met stalmest.

Hoe werkt compost op langere termijn op de bodem?

De lange termijnproef uit 1999 kan daar inzicht in geven. Na 20 jaar bleek dat meststoffen als stalmest, GFT-compost in combinatie met drijfmest en strolijke kippenmest goede resultaten gaven. Dit zijn alle drie bemestingen waarbij koolstofrijk en stikstofrijk materiaal in evenwicht zijn. Groencompost, drijfmest en minerale mest gaven minder goede resultaten. **LB**

> beste bij 27 °C Bij deze temperatuur wordt evenwel ook humus afgebroken en daarom is de optimale temperatuur voor humusvorming 15 °C. Boven 45 °C wordt er geen humus meer opgebouwd en alleen humus afgebroken. Verder verdwijnen er veel stikstof- (ammoniak en wat lachgas) en broeikasgassen (koolzuur, methaan) naar de atmosfeer bij hoge temperaturen. Professionele bereiders van groencompost houden vaak langere tijd hoge temperaturen aan. Er ontstaat dan een dood product met een onaangename eigenaardige geur. Goede materiaalkeuze, niet te grote hopen en voldoende vocht kunnen te hoge temperaturen voorkomen.

Bodemkundige **Jan Bokhorst**: "Mijn eerste echte kennismaking met mest was in 1978. Op het Louis Bolk Instituut was er een project over de invloed van stalmest op de kwaliteit van enkele landbouwproducten. De effecten van geen mest, normaal mest en zeer veel mest werden op 20 bedrijven vergeleken. Terwijl de mest hetzelfde was, wisselde het effect op het gewas sterk per locatie. Waar bij het ene bedrijf geen mest het beste was, was dat op een ander bedrijf juist een grote gift. In 1999 startte een groot project **Mest als kans** op het bedrijf van Jan van Gelfen in Lelystad. Een van de producten van het project is het handboek Mest en Compost. Dit handboek is nog steeds het enige handboek over dit onderwerp. De aangevulde tekst is te lezen op goedbodembeheer.nl. Naast het handboek, werd tijdens dit project ook een uniek proefveld aangelegd met 10 soorten mest en compost. In 2019 is die proef afgesloten, en we kunnen nu, na 20 jaar, de resultaten bekijken. Mijn belangrijkste activiteiten, omtrent compost, zijn nu advisering rondom mest en compost en zelf compostsoorten bereiden in eigen moestuin".

